

PIYANO İLE EŞLİĞİN ÖNEMİ VE GEREKLİLİĞİNE YÖNELİK ÖLÇEĞİN GELİŞTİRİLMESİ

Developing a Scale on Important and Necessity of Accompaniment with Piano

Gönderim Tarihi: 22.03.2016

Kabul Tarihi: 02.06.2016

M. Kayhan KURTULDU*

Öz: Piyano ile eşlik müzik öğretimi sürecinin her aşamasında önemli ve devamlı yer edinmiş bir kavramdır. Bu bakış açısıyla bu çalışmada öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının piyano ile eşlik yapmanın önemi ve gerekliliği konusundaki görüşlerine yönelik bir ölçek geliştirilmek istenmiştir. Geliştirilmeye çalışılan ölçekte, piyano ile eşliğin önemine, müzik eğitimi sürecindeki gerekliliğine ve genel anlamda piyano ile eşlik kavramına yönelik yargılara yer vermeye çalışılmıştır. Başlangıçta 32 maddeden oluşan ölçek çeşitli istatistik ölçümlerden geçirilerek test edilmiştir. Yapılan ölçümlerde ölçeğin genel Alpha katsayısı 0,96 bulunmuş, iç tutarlılığı da yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Bunun yanında ölçek için madde toplam korelasyon ölçümleri, faktör analizi gibi işlemler yapılmış, örneklem uygunluğu ile faktörlenebilirlik testleri de uygulanmıştır. Ölçeği oluşturan 32 maddenin öz değeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığı anlaşılmıştır. Ölçümlerin tutarlılığı açısından çapraz geçerlik uygulaması yapılmış, tekrar test ile test yarılama ölçümleri de yapılmış ve son olarak kalan 32 madde nihai ölçeği oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Piyano, Eşlik, Önem, Gereklilik.

Abstract: Accompaniment with piano is a concept has taken important and constantly place in every level of the music education. Therefore in this study it has studied to develop a scale intended to the opinions of the teacher and students about important and necessity of accompaniment with piano. In developed scale it has studied to state importance and necessity of piano accompaniment and general judgements on piano accompaniment concept. The scale consist of 32 items has been tested by various statistical process. In measurement process Alpha coefficient has been found as 0,96 and internal consistency has been found as high. It can be seen that 32 items that comprise the scale were gathered under three factors whose eigenvalues are larger than 1. Besides this item total correlation measurements, factor analysis, sample adequacy and Bartlett's factorability tests has been made for the scale. Cross validation test has been made for consistency of the measurements and also re-test and split half tests has been applied and total 32 items has formed the final scale.

Keywords: Piano, Accompaniment, Important, Necessity.

* Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi/Fatih Eğitim Fakültesi/Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı, e-posta: kayhankurtuldu@gmail.com

GİRİŞ

Piyano, müzik eğitimi sürecinde en temel ve en fazla ihtiyaç duyulan çalgıların içerisinde yer almaktadır. Piyano'nun genel yapısı ve çok sesliliğe uygun oluşu sebebiyle müzik eğitiminde hemen her alanda temel çalgı niteliğinde değer görmektedir. Müzik eğitimi veren resmi ve özel kuruluşların hepsinde temel bir çalgı olarak ilk aklı gelen, ilk temin edilen ve çalışmaların önemli bir bölümünün de üzerinde yürütüldüğü bir çalgıdır. Bu hali ile piyano müzik eğitimi veren kuruluşlarda kendi adı ile işlenen dersler haricinde de pek çok derse de etkin biçimde yön vermektedir. Armoni, işitme, ses eğitimi gibi alanların yanında piyano, özellikle de eşlik dersi ve eşlik çalışmaları için temel çalgı olarak önem arz etmektedir. Piyano çalgısının bu kapsamı eşlik kavramı kadar eşlik yapan kişinin de önemli donanımına sahip olması gerektiği sonucunu beraberinde getirmektedir.

Roussou (2013) bir piyano eşlikçisini gerek provalar, gerekse etkinlikler esnasında birden fazla rolü üstlenen bir müzisyen olarak tanımlamaktadır. Roussou (2013) eşlikçinin eşlik yaptığı esnada gerektiğinde bir solist gibi, gerektiğinde yardımcı solist gibi, gerektiğinde ise bir koç ve bir iş arkadaşı gibi olduğunu ve aslında tüm bunları bir arada sürdüren bir kişi olduğunu ileri sürmüştür. Tüm bu rollerin temelde işlevsel beceriler olarak görülmesine karşın aslında sosyal ve duyuşsal beceriler olduğunu da ileri sürmektedir.

Piyano dersine yönelik tanımlardan da anlaşılacağı gibi dersin amacı, piyanoda belirli bir teknik seviyeye ulaşılmasını takiben ortaöğretim ve lisedeki müzik eğitiminde kullanılmasıdır. Özellikle okullarda eğitimin bir düzeye kadar kulaktan yapılması ve neredeyse belli bir seviyeye kadar tek sesli şarkı öğretimi ile yapılması, çok sesli duyumun bu aşamada başlamasını gerektirmektedir. Kulaktan şarkı öğretimi sırasında şarkı eşlik yardımı ile öğretmek, öğrenciler kulakları çok sesliliğe alıştırmak için kullanılabilir. Bu noktada ise piyano, eğitimde öncelikle bir eşlik çalgısı olarak kullanılmak durumundadır (Batıbay ve Aydınoglu, 2006).

“Piyano dersleri, müzik bilimleri ve müzikoloji bölümlerinde ifade edilen işlevlerinin yanında müzik öğretmeni için, İstiklal Marşı ve diğer marşları eşlikli olarak özel gün ve törenlerde çalabilme, ulusal ve evrensel boyutlu ve küçük ölçekli yapıtları seslendirebilme, düzeyine uygun şarkı, türkü, okul şarkıları ve eşliklerini çalabilme, eşlikleri yoksa bu parçalara uygun eşlikler yazarak çalabilme gibi, derslerini daha etkili ve zevkli hale getirmesine olanak sağlayacak kolaylıklar içerir” (Tufan, 2004: 97).

Şarkılarda var olan müziksel duygu, düşünce, izlenim ve tasarıları pekiştirmek, büyük ölçüde ancak belli bir güzellik anlayışına göre, belli armonik yön-

temlerle ve estetik bir bütün olarak yapılan piyano eşlikleriyle sağlanabilir. Bu da doğal olarak şarkılarda istenen duygu, düşünce, izlenim ve fikre ekti ederek verilecek müzik eğitiminin daha kısa sürede ve daha anlamlı olmasına katkıda bulunur (Dağdeviren, 2006).

“Piyano, eşlikte en çok kullanılan çalgılardan biridir. Armonik yapıyı verebilmesi, diğer çalgıları ve orkestrayı taklit edebilmesinden dolayı eşlik için oldukça elverişlidir. Örneğin bir orkestra tarafından eşlik edilen solo çalgı ya da çalgılar için birçok konçerto vardır. Bu konçertoların birçoğunun gerektiğinde piyano eşliği ile de seslendirilebilmesi için piyano düzenlemeleri de mevcuttur” (Yüksel, 2010: 14).

Piyano tek bir çalgı ile eşlik yapılması gerektiği durumlarda en ideal çalgı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü piyano yapısı gereği eşlik kavramına ve özellikle de eşliğin tanımına belki de en uygun çalgıların başında gelmektedir. Bilgin’e (1998) göre eslik; bir kompozisyonun ana melodisine ya da ses partisine dayanak oluşturması ya da onu ön plana çıkarması amaçlanan yardımcı parti ya da partiler olarak tanımlanmaktadır (Durmaz, 2009). Tanımdan da anlaşılacağı üzere yazılmış bir kompozisyonun, bir seslendirici tarafından seslendirilmesi ile destek oluşmakta ve buna bağlı olarak desteklenen melodi öne çıkarak güzelleşmektedir. Bu süreçte kompozisyonu çalan kişi ve o kişinin eşlik becerileri de önemlidir. Piyanoyu kullanabilme becerileri ile birlikte düşünüldüğünde eşlik becerileri de o eşliğin işlevselliği açısından önemlidir.

Müzik öğretmen adaylarının eğitiminde kullanılan piyano eğitimi süreci, daha çok piyano repertuarını ve teknik çalışmalar ile temel becerilerin kazandırılmasını hedeflemektedir. Ancak okul müzik repertuarında yer alan eserlerin ilköğretim ve lise sınıflarındaki öğrencilere öğretimi, temel piyano becerilerinin ötesinde işlevsel bazı piyano becerilerinin de kullanılmasını gerektirmektedir. İşlevsel piyano becerileri, müzik öğretmenlerinin piyanoyu kendi müzik sınıflarında daha etkin bir eğitim aracı olarak kullanabilmelerini sağlayan pratik piyano çalma becerileridir (Kasap, 2005). Benzer biçimde Bobetsky (2004), piyanoyu kullanma yeterliliğinin önemine vurgu yaparken, herhangi bir okul için müzik eğitimcisi seçimi esnasında bile yöneticilerin piyano çalma becerilerini aradıklarını ve iyi bir müzik eğitimcisinde bu tip becerilerin önemli olduğunu ifade etmektedir. Hatta Bobetsky (2004), bir müzik öğrencisinin bölüm olanakları elverdikçe daha ileri düzey piyano eğitimi sürecine girmesi gerektiğini de savunmaktadır. Bu konudaki gelişimin önemi yukarıdaki gibi literatürde kendine yer bulmuştur ve bu becerilerin eşlik çalma becerileri ile birleşmesi başlangıç olarak okul şarkılarının eşliklenmesinde uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzik derslerinde kullanılan okul şarkıları, öğrencilerin ses ve müzikal duyularının geliştirilmesinde en önemli araç olmaktadır. Bu şarkıların öğretimi sırasında ise öğrencilerin seslerini destekleyecek bir piyano eşliğine ihtiyaç hissedilebilir. Piyano eşliği, tek sesli okul şarkılarını armonik yönden zenginleştirecek ve öğrencilerin çoksesli müziğe yakınlaşmalarını da sağlayabilecektir. Müzik dersinde öğretilecek şarkıların eşliklendirilmesi, tamamen müzik öğretmenin bu alandaki bilgi ve becerisini kullanmasına bağlıdır. Bu nedenle müzik öğretmeni adaylarının, mesleklerine adım attıklarında eşlik çalma becerileri açısından yeterli olabilmeleri için, eşlik yapabilme becerilerini eğitim sürecinde geliştirmeleri gerekmektedir (Piji, 2007).

Bir okul şarkısına eşlik yapabilmek piyano öğretimi sürecinin önemli parçalarından biridir. Piyano eğitimi, eğitimin diğer alanları gibi bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinışsel becerilerini kapsamaktadır. Bu açıdan piyano eğitiminin öğrencinin müzik dinleme beğenisinin, müziksel işitmesinin ve müziksel becerilerinin gelişmesinde önemli katkıları bulunmaktadır. Bu bağlamda müzik öğretmeni için piyanoyu etkili bir şekilde eşlik yapabilecek seviyede kullanabilmesi önem taşımaktadır (Çevik ve Güven, 2011). Müzik öğretmenliği eğitiminin alana özgü, yaratıcılığa dönük en önemli boyutlarından birisi içerisinde piyanonun yer aldığı eşlikleme becerileridir (Tunç ve Albuş, 2010). Bir müzik öğretmenin piyano çalma becerisinin gelişmiş olması ve bunu müziklerinde kullanması sadece öğrencileri için değil okuldaki herkesi müzik ortamına katması anlamında önemlidir. Müzik öğretmeni okul şarkılarını, marşları, milli marşı ve yıl sonu gösterisi için hazırlanan eşlikleri çalabiliyorsa okulunda daha değerli hale gelecektir. Bu durum öğrencilerin de dikkatini çekecek ve onların hem müzik dersine, hem de müziksel aktiviteleri (konserler, özel dersler vb.) ilgili ve motivasyonu artacaktır (Bobetsky, 2004). Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde piyano ile eşlik yanında çeşitli okul çalgılarının öğretimi ve bunların piyano ile etkileşimi de öğretim programlarında yer almaktadır.

Müzik eğitiminde kullanılan ve okul müziği özelliği taşıyan şarkıların öğretimi sırasında müzik eğitiminin temelini çocuğun kendi sesi teşkil etmektedir. Fakat şarkı öğretiminde ezgiyi destekleyecek ve onu zenginleştirecek, çocukta çokseslilik zevkini uyandırmaya yardımcı olacak ve seslerin tanınmasını çabuklaştıracak olan piyano, gitar vb. çalgılar, okul müzik eğitiminde eşlik amacıyla kullanılmaktadır (Brittin, 2000, Küçük, 2014'ten; Bilgin, 2006).

Müzik eğitiminde kullanılan şarkılar; hem eğitsel amaçlı bestelenmiş hem de teksesli, çoksesli eşlikli şarkılarını kapsayacak şekilde okul müziği özelliklerini içinde barındırmaktadır (Uçan, 1990, Çevik, 2011'den). Bu kapsama göre eşlik eğitimi ise okul şarkılarına eşlik yazabilme, doğaçlama eşlik yapabilme, yazılı eşlik partilerini seslendirebilme gibi eşlik becerilerini kazandırmayı amaçla-

maktadır (Çevik, 2011). Bir müzik öğretmenin bir şarkıya piyano ile eşlik yazabilmek için, ezgiyi ve eşlik partisini ritmik-armonik ilişkiler açısından inceleyebilmesi, ezginin armonik çözümlemesini yapabilmesi, eşlik partisindeki akorların birbirine bağlanışlarını ezginin ritmik yapısı ve üslubuna göre bulabilmesi, ezgi ile eşlik partisinin estetik bir bütünlüğünü fark edebilmesi gereklidir (Bilgin ve Şaktanlı, 2007). Benzer biçimde Jing (2014)'de piyanoda iyi eşlik yapabilmek için teorik bilginin ve pratik becerilerin var olması gerektiğini vurgulamıştır. Buna bağlı olarak eşliğin eşlik edilen parçanın müzikal analizine hâkim olmaya, ritmik ve müzikal unsurları tam olarak uygulayabilmek için eserin hissiyatı ile sanatsal unsurları bir arada tutmak gerektiğine de vurgu yapmıştır.

Piyano eğitiminin bir uygulama alanı olan eşlik derslerinde, okul müziklerindeki eşlik partilerini çalabilme, doğaçlama eşlik yapabilme, okul şarkılarına eşlik yazabilme, öğretmenin kendi yazdığı eşlik partisini çalabilme ve piyanoyu iyi derecede çalabilmenin ötesinde, piyano, armoni, kontrpuan ve müzik kuramları gibi derslerde kazanılan davranışların harmanlanması da sağlanmaktadır. Bu nedenle bir müzik öğretmeni adayına eşlik eğitimi sırasında tüm bu içerik ve hedef davranışlar doğrultusunda bir eğitim sunulması gereği kendini göstermektedir (Sönmezöz, 2006).

Müzik alanının hemen her boyutunda önemli bir baş çalgı olarak görebileceğimiz piyano, eşlik söz konusu olduğunda da yine en büyük söz sahibi olacaktır. Yukarıda da bahsedilen unsurlar, özellikler, gerekçeler, sebepler, neden piyanonun hem bir ana çalgı özelliğinde, hem de en önemli eşlik çalgısı özelliğinde bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada yukarıdaki düşünceler ışığında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, piyano ile eşlik yapmanın gerek genel müzikal yaşam sürecinde, gerekse müzik öğretimi sürecinde ne derece önemli ve gerekli olduğuna ilişkin görüşlerini tespit etmek amacıyla bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır.

Önem

Piyano ile eşlik müzik sanatının pek çok alanında olduğu gibi müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde de ihtiyaç duyulan bir unsurdur. Müzik öğretmenin piyano çalmayı iyi bilmesinin yanında meslek hayatında piyanoyu etkin biçimde kullandığı en önemli uygulama alanı belki de eşlik alanı olacaktır. Literatürde piyano ile eşlik kavramına yönelik ölçeklerin çok az olması (eşlik yapmaya dönük yeterli algısı vb.), ölçeklerin ise piyano ile eşliğin önemine ve gerekliliğine yönelik net bulgular toplamaya dönük olmadığı gözlenmesi, geliştirilen bu ölçeğin önemli kılınmaktadır. Öğretim süreçlerinde piyano ile eşliğe daha çok önem verilmesi ve bu farkındalığın aktif müzik öğretmenlerine

de yansımaları açısından bu ölçek ve ölçek yardımıyla ileride yapılabilecek çalışmalar önem kazanmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada tarama modeli tercih edilmiş ve bu kapsamda geliştirilen ölçek örneklem grubuna uygulanarak istatistik süzgeçten geçirilmiştir.

Örneklem Grubu

Yürütülen çalışmada olasılığa dayalı yöntemler içinden tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem evrendeki alt grupların temsil edilmelerini sağlar ve bu alt tabakaların her biri bir evren gibi düşünülür. Sonra bu alt tabakalardan basit tesadüfî yöntem yardımıyla örneklem belirlenir (Balci, 2009: 93; Şahin, 2009: 123). Belirlenecek örneklemin büyüklüğü konusunda ise Tavşancıl (2014) örneklem büyüklüklerinin madde (soru) sayısının birkaç katına (en az beş) kadar çıkması gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada örneklem grubu, Türkiye'deki Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği programlarında öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarından 4 farklı üniversitede (Karadeniz Teknik Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Harran Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi) öğrenim gören toplam 317 adaydan oluşmaktadır. Bu adaylar eşlik çalma dersinin lisans eğitiminde 3. sınıfta olması ve bu dersi ilgili dönemde almış ve yakın dönemde tamamlamış olmaları sebebiyle üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde ilk olarak piyano ile eşlik üzerine literatür taranmış, bu konuda var olan yakın konulu ölçekler incelenmiştir. Piyano ile eşliğin önemi ve gerekliliği konusunda doğrudan bir çalışma bulunmadığı için eşlik konusunda ölçek veya anket uygulaması ile veri toplamış ya da geliştirmiş olan çalışmalar (Batıbay ve Aydınoglu, 2006; Sönmezöz, 2006; Piji, 2007; Çevik ve Güven, 2011; Çevik, 2011) incelenmiştir. Piyano eğitiminde eşlik çalmaya ilişkin ölçekler incelendikten sonra ilk olarak 35 maddeden oluşan bir ölçek formu oluşturulmuştur. Ölçeği oluşturan maddelerin içerik (kapsam) geçerliliği dil ve müzik eğitimi alan uzmanları tarafından (2 dil, 3 alan uzmanı akademisyen) gözden geçirilerek sağlanmıştır. Uzmanlar tarafından ifade, anlaşılabilirlik, ölçülmek istenilen kavrama uygunluk, binişik ifadelerin olmaması ve kullanılan ölçeğe uygunluk gibi hususlar doğrultusunda gözden geçirilen formda 3 madde elenmiş, bazı maddelerin ifade biçimi düzeltilmiş ve uygulama için toplam 32 madde belirlenmiştir.

Geçerlik bir test ile ölçülmek istenen özelliğin ölçülerini, başka özelliklerin ölçüleri ile karıştırmadan elde edebilme derecesi, yani ölçülmek istenilen özelliğin ne derece doğru ölçülmüş olabileceği ile ilgili bir kavramdır (Tezbaşaran, 2008: 50; Büyüköztürk, 2004: 161). Kapsam geçerliliği ise test maddelerinin ölçülecek davranışı ölçmek için nitelik ve nicelik olarak yeterli olup olmadığının ortaya konulmasıdır (Büyüköztürk, 2004: 161). Kapsam geçerliliği ile ilgili sayılar ve oranlar Lawshe (1975) tarafından ileri sürülmüştür ve bu teknik için en az 5 en çok ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç bulunmaktadır (Yurdugül, 2005). İlk uygulama formunda 32 maddeden oluşan ölçek maddeleri içerisinde piyano ile eşlik çalmanın önemi ve gerekliliğine yönelik maddeler yer almıştır. Piyano ile eşliğin müzik öğretmeni için önemi, eşlik dersinin gerekliliği, derslerde eşliğin kullanılması gerekliliği, eşlik dersi süreci gibi hususları içeren maddeler öncesinde cinsiyet, sınıf ve mezun olunan lise gibi tanımlayıcı sorular da sorulmuştur. Oluşturulan ölçek formu için beşli likert tipinde cevap seçenekleri kullanılması tercih edilmiştir. Cevap seçenekleri olumludan olumsuzu doğru “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Çok az Katılıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” biçiminde tercih edilmiştir. 32 maddelik nihai haline ulaşan ölçeğin örneklem grubuna yaklaşık 2 aylık bir zaman diliminde uygulanması sonrasında ölçek çeşitli istatistik işlemlere tabi tutulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Çalışmada istatistik işlemler için SPSS (Statistic Package for Social Science) paket programı kullanılmıştır. İlk olarak elde edilen verilerin uygunluğunu test etmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem uygunluğu testi yapılmıştır. KMO testi uygulamasının yanında, ölçeğe yönelik faktörlenebilirlik düzeyini belirlemek için Bartlett’s testi yapılmış, bu testte anlam düzeyi $p < 0,001$ seviyesine göre ölçülmüştür. Ölçeğe yönelik KMO ve Bartlett’s testlerinin yanında, ölçeği oluşturan maddelere yönelik temel bileşenler faktör analizi ölçümü yapılmış, madde analizleri kapsamında madde toplam korelasyonları ile %27’lik alt üst başarı grubu ilişkisi belirlenmiş ve alt faktörler ile ölçeğin toplam puanları arası korelasyon ölçümleri yapılmıştır.

Faktör analizi birbiri ile ilişkili olan çok sayıda değişkeni bir araya getirerek daha az sayıda, daha anlamlı ve daha anlaşılabilir birbirinden bağımsız değişkenler (faktörler) bulmayı amaçlayan ve yaygın olarak kullanılan çok değişkenli bir istatistik tekniktir (Büyüköztürk, 2002; Turanlı vd, 2012). Büyüköztürk’e göre (2004) faktör yük değerinin 0,45 olması seçim için iyi bir ölçüt olmakla birlikte az maddeli ölçekler için bu sayı 0,30’a da düşürülebilir. Diğer yandan Büyüköztürk (2004), madde toplam korelasyonu 0,30 ve üzeri olan maddelerin daha ayırt edici olduğunu, Tavşancıl (2014) ise aynı şekilde

ölçekte yer alan maddelerin korelasyonlarının pozitif olması ve en az 0,20 veya üzerinde olması gerektiğini vurgulamıştır. Bunların yanında KMO, testinde bulunan değer eğer 0,50'nin altında ise kabul edilemez, 0,50 zayıf, 0,60 orta, 0,70 iyi, 0,80 çok iyi, 0,90 mükemmeldir (Sharma 1996, Çelik, 2012'den). İyi bir faktör analizinde KMO değerinin 0,80 den büyük olması önemlidir, ancak 0,50'den büyük değerler de kabul edilebilir ve testin değeri 0 ile 1 arasında değişme gösterir (Turanlı vd, 2012). Faktör analizinde öz değeri 1 veya daha yüksek olan faktörlerin hesaba katılması yaygın olarak kullanılır ve bu faktörler önemli faktörler olarak alınır (Büyükoztürk, 2002; Özdamar, 2002; Akt: Karagöz, Kösterelioğlu, 2008). Faktör analizi ölçümlerinde açıklanan toplam varyansın tek faktörlü ölçekler için %30 veya üzerinde olması, çok faktörlü ölçekler için daha fazla olması, genel olarak ise sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli görülmektedir (Büyükoztürk, 2004; Şencan, 2005, Önler ve Saraçoğlu, 2010'dan; Tavşancıl, 2014;). Açıklanan varyans düzeyinin %60'dan az olmaması, kimi araştırmacılara göre ise en az %50 olması öngörülmektedir (Altunışık vd. 2010).

Araştırmacılar sıklıkla dik döndürme için varimax ya da quartimax; eğik döndürme için oblimin ya da promax tekniklerinden birini seçmektedir. Quartimax'ın, varyansın çoğunu karşılayan genel bir (tek) faktörün olduğu durumda, varimax'ın ise çok faktörlü yapının söz konusu olduğu durumda daha uygun bir seçim olduğu söylenebilir (Büyükoztürk, 2002). Bu bilgilerden hareketle çeşitli çalışmalarda da (Bütüner ve Gür, 2007; Dede ve Yaman, 2008; Çetin vd. 2010; Kurtuldu, 2011; Afacan vd. 2013; Tunca ve Sağlam, 2013; Bakıoğlu ve Kurtuldu, 2015) olduğu gibi faktör analizi ölçümlerinde faktör yük değerleri ve faktör ortak varyansı (communalities) alt sınırı 0,40 olarak, madde toplam korelasyon alt sınırı ise 0,30 olarak alınmıştır. Varimax rotasyon tekniği kullanılarak yapılan faktör analizi ölçümünde, denemeye alınan 32 maddenin öz değeri 1'den büyük 3 faktör altında toplandığı anlaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde güvenilirlik katsayısı olan Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayılarının belirlenmesinde ise faktörlere yönelik Alpha testi gerçekleştirilmiştir. Bunların yanında ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin test edilmesinde test yarılama, tekrar test (güvenirliğin sağlanması) güvenilirliği ve çapraz geçerlik çalışması da yapılmıştır. Çapraz geçerlik uygulamasında ölçeğin benzer gruplarda aynı yapıyı verip veremeyeceğini ölçmek için örneklem, tüm grupları temsil edebilecek oranda ve tesadüfi biçimde ikiye bölünmüş, her iki gruba ayrı ayrı faktör analizi uygulanmış ve sonuçlar tüm örneklemde elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Acar'a göre (2014) çapraz geçerlik aynı örneklem grubundan tesadüfi olarak alınan iki ya da daha fazla alt örneklemde modelin yeterliğinin değişmez olduğunun

araştırılmasıdır. Dağ ise (2005) çapraz geçerliği bir testin geçerliği sağlandıktan sonra bunun yeni örneklem üzerindeki uygulamalarla da gösterilmesi olarak tanımlamaktadır. Çapraz geçerlikte oldukça sık kullanılan uygulamalardan birisi, verilerin rastgele iki parçaya ayrılması ve her iki gruba da aynı ölçüm yönteminin uygulanmasıdır (Çakmak, 1999; Kavurkacı vd. 2011). Byrne'ye göre (1998) çapraz geçerlemenin amacı, bir örneklemde faktör analizi sonucu elde edilen modelin, ikinci bir örnekte de tekrar edilip edilemeyeceğinin gözlenmesidir (Deniz vd. 2013).

Nicel araştırmalarda güvenilirlik kavramı, ölçüm aracının ölçülecek özelliği "doğru" ve tutarlı bir şekilde ölçebilmesi ile ilişkilidir ve bir araştırmanın niteliğini (quality) değerlendirmek için gerekli ve önemli kriterlerden biridir (Golafshani, 2003; Tanyaş, 2014'den). Güvenirlik için likert tipi bir ölçekte öncelikle Cronbach tarafından geliştirilmiş katsayının kullanılması gereklidir (Tezbaşaran, 2008: 48). Güvenirlik ölçümlerinde Alpha katsayısının likert tipi bir ölçek için olabildiğince 1'e yakın olması gereklidir (Tezbaşaran, 2008: 49; Arslan ve Öztunç, 2013). Alpha iç tutarlılık katsayısı 0 ile 0,40 arasında ise ölçek güvenilir değil, 0,40 ile 0,60 arasında ise güvenilir, 0,60 ile 0,80 arasında ise oldukça güvenilir, 0,80 ile 1,00 arasında ise yüksek derecede güvenilir olarak ifade edilmektedir (Özdamar, 2004, Gürdoğan ve Alpar, 2014'den; Kayış, 2009: 405). Güvenirlik sürecinde ölçeğin iç tutarlılığını hesaplamada bilinen en eski yöntemlerden biri testi yarılama (split half) yöntemidir. Bu yöntemde ölçek bir kez uygulanmakta, ölçekteki sorular iki parçaya ayrılmakta ve parçalar arasındaki korelasyon hesaplanmaktadır (Gözüm ve Aksayan, 2003; Kayış, 2009: 405). Çalışma için uygulanan tekrar test (güvenirliğin sağlaması) ölçümü, bilinen test tekrar test yöntemi ile aynı düşünülmemiştir. Bilinen test tekrar test yöntemi çeşitli ölçek geliştirme çalışmalarında (Akın vd. 2007; Acat vd. 2010; Basım ve Çetin, 2011; Çalışkan ve Çınar, 2012; Sarıçam ve Akın, 2013; Karadağ ve Tosun, 2014; Uyanık ve Kandır, 2014) olduğu gibi ölçeğin aynı örnekte seçilen bir gruba ya da farklı bir gruba belli aralıklarla iki kez uygulanması ile elde edilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ile değerlendirilir ve puanını en az 0,70 olması beklenir (Büyüköztürk, 2004: 164; Arslan ve Öztunç, 2013).

Bu çalışmadaki tekrar test (güvenirliğin sağlaması) uygulaması, ölçeğin tüm gruptan elde edilen güvenilirlik katsayısının aynı örneklem içindeki tesadüfi gruplarda da aynı ya da yakın katsayıları verip veremeyeceğini denemek amacıyla, diğer bir deyişle Alpha katsayısının sağlamasının yapılması amacıyla kullanılmıştır. Bu tip bir uygulamayı tercih etmiş olan Kan ve Akbaş (2005) çalışmalarında tekrar test güvenilirliği için 820 kişilik tüm grup içinden tesadüfi biçimde 100 kişi seçerek Alpha katsayısını hesaplamışlardır. Bu çalışmadaki tekrar test güvenilirliği (güvenirliğin sağlaması) ölçümü için ise örneklem

içerisinden 200 kişilik bir grup yine tesadüfi biçimde seçilmiş ve bu gruptan alınmış olan veriler için Cronbach's Alpha katsayısı tekrar hesaplanmıştır. Bu ölçümde Kan ve Akbaş'ın (2005) çalışmasından farklı olarak üzerinde tekrar katsayı hesaplaması yapılacak grup tesadüfi biçimde, hemen her değişkeni (sınıf, cinsiyet vb.) temsil edebilecek bir dikkatle ve mevcut örneklem sayısının yarısı ya da yarısından fazla olacak biçimde seçilmiştir. Tekrar test (güvenirliğin sağlanması) ölçümünde de tüm ölçek (200 kişilik) ve alt boyutlar/faktörler için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Analiz sonuçlarından elde edilen bulgular ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan üç faktörlü yapı önem ve gereklilik ana başlığı altında toplanmış üç alt başlık gibi düşünülmüş ve aşağıdaki gibi isimlendirilmiştir.

- Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Önem ve Gereklilik
- Okul Etkinlikleri ve Derslerde Kullanımına Yönelik Önem ve Gereklilik
- Piyano Eşlik Eğitimi ve Becerisine Yönelik Önem ve Gereklilik

Tablo 1: Maddelerin Faktörlere Göre Dağılımı

Faktörler	Maddeler
F1	1, 3, 6, 18, 21, 23, 29
F2	4, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 20, 24, 26, 27, 31
F3	2, 5, 7, 9, 16, 19, 22, 25, 28, 30, 32

Tablo 2: Maddelere Yönelik Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Tüm Grup			Geçerlik			Kontrol		
	Faktörler			Faktörler			Faktörler		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
M1	0,74			0,76			0,72		
M3	0,76			0,76			0,75		
M6	0,72			0,64			0,79		
M18	0,74			0,75			0,73		
M21	0,74			0,78			0,70		
M23	0,73			0,76			0,75		
M29	0,75			0,73			0,73		
M4		0,76			0,76			0,76	
M8		0,74			0,74			0,74	
M10		0,76			0,75			0,75	
M11		0,78			0,75			0,81	
M12		0,77			0,74			0,79	
M13		0,75			0,76			0,75	
M14		0,74			0,78			0,70	
M15		0,72			0,71			0,74	
M17		0,65			0,61			0,69	
M20		0,69			0,69			0,69	
M24		0,64			0,60			0,70	
M26		0,76			0,76			0,75	
M27		0,79			0,78			0,80	
M31		0,72			0,66			0,77	
M2			0,67			0,66			0,67
M5			0,75			0,79			0,72
M7			0,54			0,46			0,60
M9			0,73			0,74			0,73
M16			0,69			0,70			0,68
M19			0,71			0,80			0,62
M22			0,65			0,63			0,66
M25			0,58			0,51			0,66
M28			0,51			0,46			0,63
M30			0,66			0,75			0,58
M32			0,53			0,60			0,45
Top. Var.	% 58,10			% 58,45			%59,36		
KMO	0,96			0,93			0,94		
χ^2 / p	6722,3 / ,000			3580 / ,000			3623 / ,000		

Varimax rotasyon tekniği kullanılarak yapılan faktör analizi ölçümünde faktör yük değerlerinin, her üç faktör için 0,41 ile 0,78 arasında değiştiği görülmektedir. Analize alınan 32 maddenin ölçeğe ilişkin açıkladığı toplam varyansın %58,10 düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür. Çapraz geçerlik çalışması için

uygulanan ölçümlerde ise faktör yükleri geçerlik uygulamasında 0,46 ile 0,80 aralığında gerçekleşirken, kontrol uygulamasında 0,45 ile 0,81 aralığında gerçekleşmiştir. Toplam varyans ise geçerlik için %58,45, kontrol için %59,36 olarak gelişmiştir. Ölçeğin tümüne ilişkin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) örneklem uygunluğu testi sonuçları 0,96 olarak gerçekleşmiştir. Ölçeğin Bartlett's faktörlenebilirlik düzeyi ise $p < .001$ düzeyine göre (Bartlett's Test of Sphericity $\chi^2 = 6722,3 - p = .000$) anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç ölçek yoluyla elde edilen verilerin ve örneklemin faktör analizine uygun olduğu ortaya koymaktadır. Çapraz geçerlik uygulamasında da KMO ve Bartlett's ölçüm sonuçları yüksek ve anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar ölçeğin çok değişkenli ve normal dağılımlı olduğu, kullanılan örneklemin güvenilir olduğu, farklı gruplarda da aynı yapıyı yordayabildiği ve güçlü bir faktör yüküne sahip olduğu sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 3: Madde Analizlerinin Faktörlere Göre Dağılımı

F 1				F 2				F 3			
Madde No	r	t	α	Madde No	r	t	α	Madde No	r	t	α
M1	0,74**	9,59***	,961	M4	0,76**	10,34***	,960	M2	0,67**	6,62***	,957
M3	0,75**	10,20***	,963	M8	0,74**	11,11***	,965	M5	0,74**	10,40***	,960
M6	0,71**	9,72***	,961	M10	0,76**	11,01***	,961	M7	0,54**	7,27***	,961
M18	0,73**	10,25***	,961	M11	0,77**	11,01***	,961	M9	0,73**	10,44***	,960
M21	0,73**	9,49***	,960	M12	0,76**	11,30***	,952	M16	0,70**	8,68***	,962
M23	0,75**	11,66***	,957	M13	0,75**	11,21***	,962	M19	0,71**	12,76***	,963
M29	0,73**	11,27***	,961	M14	0,74**	10,99***	,963	M22	0,65**	9,67***	,963
				M15	0,72**	10,50***	,961	M25	0,59**	9,36***	,958
				M17	0,65**	8,15***	,963	M28	0,44**	5,83***	,957
				M20	0,69**	8,61***	,959	M30	0,67**	10,79***	,962
				M24	0,66**	9,86***	,963	M32	0,40**	4,59***	,960
				M26	0,75**	10,94***	,963				
				M27	0,79**	11,55***	,960				
				M31	0,71**	9,28***	,961				

** $p < 0,01$ - *** $p < 0,001$

Ölçeği oluşturan 32 maddenin ayrıntılı analizlerinin yer aldığı tablo 3'e göre, üç faktör altında toplanan maddelerin aldıkları yüklerin yüksek düzeyli olduğu anlaşılmaktadır. Ölçümlerde maddelerin madde toplam test korelasyonları (r), madde düzeyinde (madde silindiğinde görünecek biçimde) alınan güvenilirlik katsayıları (α) ve %27'lik alt ve üst grupların madde puanları (t) yer almaktadır. Bu tablo yardımıyla maddelerin iç tutarlılığı, madde ayırt ediciliği ve tüm maddeler düzeyinde önemi tespit edilmeye çalışılmıştır. Her üç faktördeki madde toplam korelasyonları incelendiğinde 0,40 ile 0,76 arasında deği-

şen değerler görünmektedir. Bu durum 0,30 alt sınırı da göz önünde tutulduğunda, ölçeğin ölçülmek istenilen kavram ile ilişkisinin 32 maddelik tüm ölçek düzeyinde geçerli ve kabul edilebilir değerler içerisinde olduğunu göstermektedir. Ölçek maddelerinin %27'lik alt ve üst sınırına ilişkin madde puanlarının hesaplanmasında 317 kişilik örneklem alt ve üst olarak 84'er kişiden oluşan iki gruba ayrılmıştır. Ölçeğin toplam puanları yüksekte aşağı sıralanarak üst ve alt 84 kişilik gruplar alt ve üst olarak yeni bir değişken ile adlandırılmıştır. Bu işlemler sonrasında her iki grup ve maddelere ait veriler için bağımsız örneklem t testi yapılmış, test sonucunda elde edilen tüm t değerlerinin her madde için $p < 0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

Örneklemin %27'lik alt ve üst gruplar düzeyinde ayrılarak maddelerin ayırt edicilik gücünün incelendiği ölçüm sonuçlarının her madde için $p < 0,001$ düzeyinde manidar olması, ölçek maddelerinin öğretmen adaylarının piyano ile eşliğin önemi ve gerekliliğine yönelik algılarını ayırt edebilecek düzeyde veriler sunduğunu göstermektedir. Ölçeğin tüm maddelerine uygulanan ve her maddenin ölçek için önemine vurgu yapan ölçümde ise Alpha değerlerinin herhangi bir maddenin silinmemesi yönünde gerçekleştiği görülmüştür. Her üç faktörü oluşturan maddelerin aldıkları Alpha katsayıları, ölçeğin genel Alpha güvenilirlik katsayısı olan 0,96 düzeyine yakın ve onun altında gerçekleşmiş, bu durum da ölçekteki her maddenin güvenilirlik düzeyinde herhangi bir sorun olmadığını ortaya koymuştur.

Tablo 4: Ölçek Toplam Puanı ve Faktörler Arası Korelasyon Ölçüm Sonuçları

Faktörler	Toplam	F1	F2	F3
Toplam	---	0,95**	0,97**	0,95**
F1	0,95**	---	0,91**	0,86**
F2	0,97**	0,91**	---	0,88**
F3	0,95**	0,86**	0,88**	---

** $p < 0,01$

Ölçeğin toplam puanı ile ölçeği oluşturan üç alt faktörün toplam puanları arasındaki korelasyon ölçümü sonuçları, tüm düzeyler için $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Korelasyon değerleri de ölçümler sonucunda 0,86 ile 0,97 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu durum ölçeğin tümü ile ölçeği oluşturan üç alt faktör arasında pozitif yönlü ve oldukça yüksek düzeyli bir ilişki olduğunu ve ölçeğin iç tutarlılığının da yüksek bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5: Ölçek Test ve Tekrar Test Güvenirlik Ölçüm Sonuçları

Faktörler	Test			
	Tüm Ölçek α	Tekrar Test α	Test Yarılama α	Test Yarılama r
Tüm Ölçek	0,96	0,94	0,95	0,93
F1	0,95	0,91	0,90	0,83
F2	0,97	0,93	0,93	0,89
F3	0,95	0,91	0,90	0,84

Geliştirilen ölçeğin güvenilirlik düzeylerinin test edilmesine yönelik ölçümlerin yer aldığı tablodaki veriler, ölçeği oluşturan maddelerin ve üç alt faktörün tüm ölçüm basamaklarında yüksek düzeyli ve güvenilir sonuçlar sergilediğini göstermektedir. Tüm ölçek için güvenilirlik düzeyi alt başlıklarla birlikte 0,95 ile 0,97 düzeyinde dağılmaktadır. Örneklem içerisinde tesadüfi bir şekilde ve örneklemin yarsından fazlasını temsil edecek biçimde seçilmiş 200 kişiye uygulanan tekrar test (güvenirliğin sağlaması) ölçümü sonuçları da 0,91 ile 0,94 arasında değişmiştir. Diğer yandan ölçek güvenilirliği için uygulanan bir diğer yöntem olan testi yarılama (split half) uygulamasında da sonuçlar güvenilirlik için 0,90 ile 0,95 arasında, Spearman Brown korelasyon katsayıları da 0,84 ile 0,93 arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca ölçeğin Guttman iki yarı test katsayısı 0,81 olarak bulunmuş, ölçeğin ilk yarısı için Alpha katsayısı 0,95, ikinci yarısı için 0,84 bulunmuştur. Tüm ölçüm basamaklarından elde edilen yüksek düzeyli sonuçlar ölçeğin güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan çalışma sonucunda geliştirilen ölçeğin piyano ile eşliğin önemi ve gerekliliğine yönelik algıların ve görüşlerin tespit edilmesinde kullanılabilecek düzeye sahip bir ölçek olduğu anlaşılmaktadır. Ölçek için yapılan tüm ölçümler geçerli ve güvenilir sonuçlar vermiştir. Gerek örneklem uygunluğu, gerek faktör analizine uygunluk, gerek geçerlik amacı ile yapılan ölçümlerin sonuçları, gerekse güvenilirlik için uygulanan testlerin tümü, beklenen referans düzeylerinin üzerinde gerçekleşmiştir. İlk olarak madde havuzunda yer alan maddelerin incelenmesi sürecinde önemli bir yol kat edilmiş, sonrasında ise uygulama süreci ve ölçümler ile oldukça geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilmiştir. Ölçeğin örneklem uygunluğu için (KMO) sonuç 0,96 bulunmuş, Bartlett's testi de (Bartlett's Test of Sphericity $\chi^2 = 6722,3 - p = .000$) anlamlı bulunmuştur. Ölçek için açıklanan varyans %58,10 düzeyinde olup, ölçüm için beklenen değer üzerinde gerçekleşmiştir. Madde analizi düzeyinde gerçekleştirilen tüm ölçümler (madde toplam, madde ayırt edicilik vb.) elde edilen bulguların anlamlı olduğuna ve maddelerin aldıkları yüklerin de referans

değerlerinin önemli ölçüde üzerinde olduğuna işaret etmektedir. Güvenirlik amacıyla gerçekleştirilen tüm testlerin de (Alpha katsayısı, tekrar test ve test yarılama) 0,83 ile 0,97 arasında gerçekleştiği görülmüştür.

Geliştirilen ölçek piyano ile eşliğin önemi ve gerekliliğine yönelik veriler toplayabilecek olması sebebiyle literatürde tek olarak görünebilecek durumda olmasına karşın, eşlik konusu ile ilgili geliştirilmiş ve/veya kullanılmış bazı ölçeklerle gerek madde tipi, gerekse güvenirlilik katsayıları bakımında bazı kısmi benzerlikler taşımaktadır. Bu anlamda Çevik ve Güven (2011) tarafından yapılan çalışmada açık uçlu sorular sorulmuş olmasına karşın bazı konu alt başlıkları açısından (ders içeriği, müzikal gelişime etkisi, kaynak vb.) bu çalışmadaki ölçek maddeleri ile benzerlikler gözlenmiştir. Ölçek maddelerinin benzerliği açısından dikkat çeken bir çalışma da Batıbay ve Aydınoglu (2006) tarafından yapılan bir çalışmadır. Buradaki maddeler de ders işleyişi, içeriği, amaçları, diğer derslere katkısı gibi hususlarda bu ölçekteki bazı maddelerle uyuşum göstermektedir. Ölçek açısından önemli farklılık cevap seçeneklerinde yer almaktadır. Batıbay ve Aydınoglu (2006) tarafından yapılan çalışmada 2'şerli (+ ve -) cevap seçenekleri 3 adet açık uçlu soru gibi seçenekler tercih edilmiş iken, bu makalede 5'li likert tüm maddeler için kullanılmıştır. Eşlik alanı ile ilgili ölçek geliştirme makalesi olarak literatürde yer alan bir makalede ise Piji (2007), eşlik öz yeterlik ölçeğini geliştirmiş ve bu ölçekteki istatistik bulgular da bu makaledeki bulgular gibi yüksek düzeyli bulunmuştur. Piji (2007) makalesinde KMO değerini 0,87 olarak bulmuş, bu çalışmada ise 0,96 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan toplam varyansı açıklama oranı %70,60, Alpha katsayısı da 0,94 olarak bulunmuş, bu makalede ise %58,10 ile 0,96 olarak gerçekleşmiştir. Her iki çalışmada da test tekrar test oranları ile madde analizi oranları yüksek düzeyli gerçekleşmiş ve referans değerlerinin üzerinde bulunmuştur.

Yapılan ölçümler ve bu ölçümlerden elde edilen geçerli ve güvenilir sonuçlar, geliştirilen ölçeğin piyano ile eşlik çalmaya ve buna bağlı diğer unsurlara yönelik görüşleri toplamaya yardımcı olabilecek düzeyde bir ölçek olduğunu göstermiştir. Ölçek yardımıyla lisans öğrencileri başta olmak üzere, mezun öğrenciler ve görev yapan öğretmenlerin de bu ölçeği cevaplayabileceği ve bu yolla alanda ilgili herkesin konu ile ilgili görüşlerinin derlenerek literatüre katılabileceğini söylemek mümkündür. Buradan hareketle bu tip ölçek çalışmalarının arttırılmasının konu ile ilgili alana katkı yapacağını söylemek mümkündür. Diğer yandan gerek görev yapan öğretmenlerin, gerekse öğretmen adayları olan öğrencilerin görüşlerinin elde edildiği çalışmaların arttırılması ve bu ölçek yardımı ile toplanan verilerin ileriki çalışmalarda incelenmesi de süreç ve görüşler açısından önemli fikirler verebilecektir. Müzik eğitimi sürecin-

de ve özellikle öğretmenlik görevi esnasında önemli bir yeri ve önemi olduğu bilinen piyano ile eşliğe yönelik görüşlerin bilinmesi, bu doğrultuda geliştirilebilecek programlar ve bu çerçevede yapılabilecek başka çalışmalara da yardımcı olacaktır. Buradan hareketle geliştirilen ölçek, gerek müzik öğretmeni adaylarının, gerekse ileride yapılabilecek çalışmalar kapsamında doğrudan müzik öğretmenlerinin görüşlerini elde edebilecek ölçüde bir ölçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Piyano ile eşliğin önemi, gerekliliği, uygulamadaki süreç ve okullardaki kullanımı gibi konularda mevcut durumu ortaya koyabilmesi ve bu yolla piyano ile eşlik dersleri üzerinde elde edilen görüşlerden hareketle düzenlemeler yapabilmeye olanak vermesi açısından önemli olan ölçek, literatüre katkı yapabilecek ve başka çalışmalara da örnek olabilecek niteliktedir. Ölçüm sonuçları itibariyle geçerli ve güvenilir sonuçlar ortaya koyan ölçeğin, piyano ile eşliğe yönelik görüşleri doğru biçimde elde edebilme güvenilirliğine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2014). Ölçek geliştirmede geçerlik kanıtları: çapraz geçerlik, sınıflama ve sıralama geçerliği uygulaması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, 14(2), 969–979.
- Acat, M. B., Tüken, G. ve Karadağ, E. (2010). Bilimsel epistemolojik inançlar ölçeği: Türk kültürüne uyarlama, dil geçerliği ve faktör yapısının incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(4), 67-89.
- Afacan, Ö., Karakuş, M. ve Uşak, M. (2013). Öğretmenlerin bilgi düzeylerine ilişkin öğrenci algıları ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 185-200.
- Akın, Ü., Akın, A. ve Arabacı, R. (2007). Öz-duyarlık ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 01-10.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri, SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Arslan, S. ve Öztunç, G. (2013). Kronik obstrüktif akciğer hastalığı ve astım yorgunluk ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15(1), 48–60.
- Bakıoğlu, Ç. ve Kurtuldu, M. K. (2015). Piyano dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi (ALEG)*, 1(1), 33 – 39.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Basım, H. N. ve Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104–114.
- Batıbay, D. ve Aydınoglu, O. (2006). Müzik öğretmenliği lisans programında yer alan “eşlik (korepetisyon)” dersinin öğrenci ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24, 1 – 26.
- Bilgin, S. ve Şaktanlı, S. C. (2007). Okul şarkılarının müzik öğretmeni tarafından piyano ile eşliklenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 130 – 133.
- Bobetsky, V. V. (2004). Piano proficiency: The perfect accompaniment for successful music educators. *Teaching Music*, 11(4), 36 – 39.
- Bütüner, S. Ö. Ve Gür, H. (2007). V Diyagramına Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Geliştirilme Çalışması, *Milli Eğitim*, 176, 72-85.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470–483.

- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (4. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çakmak, Z. (1999). Kümeleme analizinde geçerlilik problemi ve kümeleme sonuçlarının değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 187–205.
- Çalışkan, T. ve Çınar, S. (2012). Akran desteği: geçerlik güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1–7.
- Çelik, Ş. (2012). Türkiye’de illerin bitkisel üretiminin faktör analizi ile incelenmesi. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 22(2), 69–76.
- Çetin, B., Doğan, T. & Sapmaz, F. (2010). Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği kısa formu’nun Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 205–216.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının eşlik dersine bakış açıları ile derste zorlandıkları konulara ilişkin çözüm önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 345 – 360.
- Çevik, D. B. ve Güven, E. (2011). İlköğretim müzik öğretmenlerinin okul şarklarına piyanoda eşlik yapabilme konusuna ilişkin görüşleri üzerine bir çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(25), 86 – 98.
- Dağ, İ. (2005). Psikolojik test ve ölçeklerde geçerlik ve güvenirlik. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 13(5), 17–23.
- Dağdeviren, M. (2006). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyanoda eşlik eğitimi*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26–28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Dede, Y. ve Yaman, S. (2008). Fen öğrenmeye yönelik motivasyon ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 19–37.
- Deniz, M. E., Özer, E. ve Işık, E. (2013). Duygusal zekâ özelliği ölçeği–kısa formu: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 407–419.
- Durmaz, G. (2009). *Eşlik dersinin öğrencilerin piyano eşlik becerilerinin gelişimi üzerindeki etkileri (gazi eğitim fakültesi örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gözüm, S. ve Aksayan, S. (2003). Kültürler arası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürler arası karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(1), 3–14.
- Gürdoğan, E. P. ve Alpar, Ş. E. (2014). Klinik yönetim iklimi ölçeğinin (KYİÖ) Türkçe geçerlilik ve güvenirliği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 229–235.
- Jing, Lv. (2014). *Artistic aesthetics significance of piano improvising accompaniment*. International Conference on Education, Management and Computing Technology, June 14 – 15, Tianjin, China.

- Kan, A. ve Akbaş, A. (2005). Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227 – 237.
- Karadağ, E. ve Tosun, Ü. (2014). Çatışma eylem stilleri ölçeği [ÇESÖ]: Türkçe'ye uyarlanması dil geçerliği ve ön psikometrik incelemesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 45–69.
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 81–98.
- Kasap, B. T. (2005). İşlevsel piyano becerilerinin müzik öğretmenleri için önemi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 149 – 154.
- Kavurkacı, Ş., Aydın, Z. K. ve Şamlı, R. (2011). *Büyük ölçekli veri tabanlarında bilgi keşfi*. Akademik Bilişim Konferansları, 2–4 Şubat, İnönü Üniversitesi.
- Kayış, A. (2009). Güvenirlilik analizi. Kalaycı, Ş. (Ed.) *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (ss 404 – 409) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kurtuldu, M. K. (2011). Piyano eğitiminde başarısızlık nedenleri anketi geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 171 – 186.
- Küçük, D. P. (2014). Müzik öğretmeni adaylarının bakışı ile eşlik çalma dersinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 198 – 214.
- Önler, E. & Saraçoğlu, G. V. (2010). Hemşirelikte meslek seçimi ölçeğinin güvenilirlik ve geçerliliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2), 78–85. 15.11.2015 tarihinde <http://www.deuhyo-dergi.org> sitesinden alınmıştır.
- Piji, D. (2007). Müzik öğretmeni adaylarına yönelik piyano ile eşlik alanında yeterlik algısı ölçeği'nin geliştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 26(1), 111 – 132.
- Roussou, E. (2013). An exploration of the pianist's multiple roles within the duo chamber ensemble. International Symposium on Performance Science, Vienna, Austria.
- Sarıçam, H. & Akın, A. (2013). Affedicilik ölçeğinin türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 37–46.
- Sönmezöz, F. (2006). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören lisans öğrencilerinin eşlik dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, 26–28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Şahin, B. (2009). Metodoloji, Tanrıoğen, A. (Ed.) *Bilimsel Araştırma yöntemleri*. (ss 111 – 130). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5, 25–38.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. (3. baskı, e-kitap), <https://www.academia.edu> sayfasından 05.09.2015 tarihinde alınmıştır.
- Tufan, E. (2004). Müzik bilimleri ve müzikoloji bölümleri ile müzik öğretmenliği programı anabilim dalındaki piyano eğitiminin kapsamı ve uygulamadaki görünümü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 93 – 99.
- Tunca, N. ve Sağlam, M. (2013). İlköğretim öğretmenlerine yönelik mesleki değerler ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 139–164.
- Tunç, T. ve Albuz, A. (2010). Müzik öğretmenliği anabilim dallarında uygulanan armoni kontrpuan eşlik derslerinde piyanonun kullanım durumunun incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 47 – 58.
- Turanlı, M., Cengiz, D. T. ve Bozkır, Ö. (2012). Faktör analizi ile üniversiteye giriş sınavlarındaki başarı durumuna göre illerin sıralanması. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, 17, 45–68.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2014). Kaufman erken akademik ve dil becerileri araştırma testi'nin 61–72 aylık Türk çocuklarına uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(2), 669–692.
- Yurdugül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28 – 30 Eylül, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yüksel, K. (2010). *Piyano eşlikli şan performansında eşlikçinin algısal ve psikomotor becerileri deneyimi ve piyanistik düzeyinin zamanlama uyumuyla ilişkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

PIYANO İLE EŞLİĞE İLİŞKİN GÖRÜŞ ANKETİ

Açıklama: Bu çalışmada müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşliğin önemine, gerekliliğine ve piyano eşliğine yönelik görüşlerini almaya dönük veri toplamak amaçlanmıştır. Aşağıda bu konuda hazırlanmış sorular yer almaktadır. Aşağıdaki sorulara size en uygun, sizi tanımlayan, sizi anlatan seçenekleri işaretleyerek cevap veriniz. Vereceğiniz içten cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

Cinsiyet: Kadın Erkek

Sınıfınız: 1. sınıf 2. sınıf 3. sınıf 4. sınıf (5 ve yukarısı dâhil)

Mezun Old. Lise: Güzel Sanatlar Meslek Lisesi Teknik Lise
Sosyal Bilimler Lisesi Anadolu Lisesi

MADDELER Size uygun gelen seçeneği (X) işaretiyle işaretleyiniz	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çok az atılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1-Piyano ile eşlik yapabilmenin bir müzik öğretmeni için gerekli olduğunu düşünüyorum					
2-Piyano eşliğine lisans eğitiminde daha fazla zaman ayrılması gerektiğine inanıyorum					
3-Bir müzik öğretmenin piyanoda eşlik yazabilme becerisine de sahip olması gerektiğini düşünüyorum					
4-Piyano eşliğinde öğretilen konuların daha iyi öğrenileceğine inanıyorum					
5-Lisans eğitiminde fırsat buldukça piyano ile eşlik çalışmanın gerekli olduğuna inanıyorum					
6-Piyano eşliği iyi olan bir öğretmenin özgüveninin de yüksek olacağına inanıyorum					
7-Lisans eğitiminde piyanoda teknik yerine daha çok eşlik çalışılması gerektiğini düşünüyorum					
8-Okul şarkılarını sevdirmek için piyano eşliğinin gerekli olduğunu düşünüyorum					
9-Piyano eşliği için daha fazla kaynak kitapların olması gerektiğine inanıyorum					
10-Piyano eşliği ile öğrencilere birlikte çalma-söyleme zevki verilebileceğine inanıyorum					
11-İyi bir piyano eşliğinin iyi bir öğretim yöntemi kadar önemli ve etkili olduğuna inanıyorum					
12-Derslerde piyano eşliği kullanmanın öğrencileri daha iyi motive edeceğine inanıyorum					

13-Piyano eşliğinin öğrencilerin müzikal gelişimleri üzerinde de etkili olduğunu düşünüyorum					
14-Piyano eşliğinin dersi monotonluktan kurtarmak için gerekli olduğuna inanıyorum					
15-Piyano ile eşliğin diğer bazı becerilerin gelişiminde de önemli olduğunu düşünüyorum					
16-Piyano eşlik becerilerinin lisans eğitimi sonrasında da geliştirilebileceğine inanıyorum					
17-Okul şarklarının her zaman piyano eşliği ile öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum					
18-Piyano eşlik becerisine sahip olmayan bir öğretmenin eksik kalacağını düşünüyorum					
19-İyi eşlik yazabilmek için iyi düzeyde armoni bilgisi gerektiğine inanıyorum					
20-Hemen her müzik dersinde piyano eşliğinin kullanılması gerektiğine inanıyorum					
21-Piyano ile eşlik yapabilmenin bir öğretmen için oldukça önemli bir nitelik olduğunu düşünüyorum					
22-Lisans eğitimindeki eşlik dersi içeriğinin gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum					
23-Piyano eşliği konusunda öğretmenlerin kendilerini geliştirmesinin önemli olduğuna inanıyorum					
24-Teorik konular anlatılırken de piyano eşliğinin gerekli olduğunu düşünüyorum					
25-Lisans eğitiminde alman eşlik eğitiminin yetersiz olduğuna inanıyorum					
26-Okul şarklarının piyano eşliği ile daha kolay öğretilebileceğine inanıyorum					
27-Piyano ile eşliğin etkinliklerin kalitesini arttıracığına inanıyorum					
28-Piyano eşlik becerilerinin yalnızca lisans eğitimi sürecinde kazanılabileceğini düşünüyorum					
29-Piyano eşliği iyi olan öğretmenin daha kolay etkinlik hazırlayabileceğine inanıyorum					
30-İyi eşlik çalmanın iyi piyano çalma ile ilişkili olduğuna inanıyorum					
31-Her okulda bir piyano ya da org olması gerektiğine inanıyorum					
32-İyi eşlik yapabilmek için bilgimin ve tecrümemin eksik olduğunu düşünüyorum					

- Farklı düşünce ya da belirtmek istediğiniz görüşleriniz varsa aşağıya ya da arka sayfaya yazınız.